

POSUDEK OPONENTA PÍSEMNÉ DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce: Montážní poetika v narativních filmech Nicolase Roega
Autor/ka práce: Michal Böhm
Studijní program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Typ studijního programu: Doktorský

Vymezení cíle a jeho naplnění:

Adept doktorského titulu Michal Böhm se ve své disertační práci zaměřuje na rozmanité aspekty střihové skladby (respektive „montáže“) ve filmové tvorbě britského režiséra Nicolase Roega. S odkazem na inspiraci z článku teoretika Michaela Pursella autor představuje a analyzuje Roegovu montáž jako nástroj dvou vzájemně provázaných funkcí: *funkce narativní* a *funkce imaginativní*. Obecným cílem, který přirozeně vychází ze zvoleného tématu, je bližší představení osoby i tvorby Nicolase Roega českému odbornému prostředí. Tento výrazný britský autor je u nás poměrně neznámý, a to jak v rovině teoretické reflexe, tak divácké percepce (což přirozeně vychází z nízkého zájmu v oblasti tuzemské distribuce jeho filmů). Neméně podstatným cílem práce je pokus o vyčlenění a definování montážních postupů jako svébytného (dle Michala Böhma v tomto případě „nejvýraznějšího“) znaku autorského rukopisu. Výše uvedené funkce montáže zároveň umožňují přesahy do oblastí formování syžetu, stylu („poetiky“) i sémantiky filmového vyprávění. V neposlední řadě je cílem autora snaha o překlenutí „pouhé“ analýzy Roegovy tvorby a jejich vzájemné i externí komparace. Toto úsilí ústí do představení, definice a aplikace pojmů *montáže myslí* a *montážní šifry*.

Aktuálnost tématu, odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi:

Vzhledem k roku vzniku analyzovaných filmů (1971-1980) i nedávné smrti Nicolase Roega (2018) by se zvolené téma mohlo zdát jako velice úzce vymezené a čistě retrospektivní. Dle mého názoru však autor práce zřetelně překračuje hranici opisu uzavřené případové studie a nabízí množství zajímavých podnětů k současné i budoucí diskuzi o obecných principech střihové skladby.

Relevance zvolené metodologie:

V předložené studii se Michal Böhm uchyluje k organické kombinaci sémiotického (Pursell) a neoformalistického přístupu (Bordwell). S odkazem na Bordwellovo pojetí narace a filmové poetiky autor přistupuje k Roegovým dílům zejména skrze naratologickou, poetickou a komparativní analýzu. Drobnou metodickou připomínku mám pouze k prezentování důvodu výběru konkrétních filmů, které jsou autorem prostě konstatovány jako „nejvýraznější“ (abstrakt) či „nejzásadnější“ (s. 19), avšak bez bližšího vysvětlení (či jsem jej jen nenalezl?). Princip nechronologického řazení analyzovaných filmů je oproti tomu čtenáři dostatečně osvětlen (viz níže). Přestože je cílem provedených analýz zejména identifikace Roegova montážního i vyprávěčského rukopisu, autor se nezříká vlastních interpretací a hodnotících soudů. Ty jsou patrné již z názvů podkapitol jednotlivých rozborů a je za mě (spíše estetickou) otázkou, zda se podnázvy neměly protisknout i do obsahu

práce tak, aby bylo možné přehledněji sledovat jejich, respektive autorův, myšlenkový postup v jednotlivých sledovaných aspektech. (Například linie analýzy syžetu nyní vychází od obecně definované kapitoly „3.1 Syžet, jeho zpracování a uspořádání“ filmu *Walkabout*, přes hodnotící „5.1 Nadpřirozené vědomí souvislosti“ snímku *Ted se nedívej* až po formálně definovanou kapitolu „7.1 Nepřetržitá paralelní montáž“ filmu *Performance*.) Ve druhém oddílu práce je nicméně vývoj zkoumaných prvků čtenáři shrnut a získané poznatky jsou zasazeny do „sémiotického kontextu“ jejich narativní a imaginativní montážní funkce.

Logická stavba a členění práce:

V úvodních kapitolách jsou zevrubně shrnuty nejen klíčové teoretické texty i dosavadní metodické přístupy k Roegové tvorbě, ale také vztah Nicolase Roega k montáži samotné. Uvedené skutečnosti přehledně ustanovují téma, východiska i kontext dalších částí práce.

Metodický a teoretický úvod k textu následují dva „samostatné“ oddíly. Zatímco v prvním z nich autor detailně analyzuje pět Roegových filmů, v druhém oddíle se pokouší o akcent právě těch principů, které se významně vztahují k narativní a imaginativní funkci Roegovy montáže. V kontextu výstavby první části práce jistě zaujme princip posloupnosti zkoumaných děl. Ta nejsou řazena chronologicky, ale do značné míry „dramaturgicky“, tedy s ohledem na postupné odhalování montážních a narativních postupů Nicolase Roega čtenáři. Právě v dekonstrukci a akcentaci významu pořadí kapitol (a vznikajících vazeb mezi nimi) se nezapře autorovou skladebné uvažování o psaném textu, které se v principu přibližuje praxi filmového střihače (a zároveň odkazuje na nechronologické principy Roegovy filmové skladby).

Práce s informačními zdroji:

Michal Böhm čerpá z úctyhodného množství relevantních zdrojů. Vedle průběžných referencí na odborné monografie, články a audiovizuální díla (nejen Roegova) je z textu patrný i přesah autora do oblasti dalších – s filmem souvisejících – společenských věd (to se mimo jiné projevuje odkazy na Jungovy, Freudovy i další teoretické koncepty). Informace z pramenů jsou využity jak k podpoření vlastních názorů a myšlenek autora, tak k vytvoření kontrastu, komparace či ukázání relativity pohledů. K pramenům je zároveň přístupováno kriticky a autor se nebojí rozporovat názory ani etablovaných osobností světové filmové teorie, pokud se rozchází s výsledky jeho vlastního výzkumu (příkladem za všechny budiž rozporování „chybného“ příkladu uvedení flashforwardu Davidem Bordwellem na s. 75).

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu, jazyková a terminologická úroveň:

Z pohledu formálních úprav nemám k předložené studii žádné výraznější připomínky. Obrazová dokumentace práce je relativně minimalistická, avšak o to větší akcent je následně kladen na vytípaná filmová okna záběrových řad. Rozsah práce (223 normostran textu), jazyková a terminologická úroveň za mě naplňují kritéria odborného textu. Pozitivně hodnotím také dobrovolnou iniciativu doktoranda, který mi zpřístupnil analyzovaná Roegova díla ke shlednutí.

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

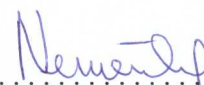
Jde nespíš o mou - ryze subjektivní a danému momentu podléhající - čtenářskou zkušenost, avšak práci jsem zcela neplánovaně četl „nelineárně“ s častými odbočkami k vlastním úvahám a ještě častějším listováním textem po i proti jeho „přirozenému toku“. Ve všech sledovaných aspektech osobně vnímám disertační práci Michala Böhma jako velice zdařilou, přínosnou a inspirativní pro další diskuzi o teorii i praxi střihové skladby!

Otázky a náměty k diskuzi při obhajobě:

Ze střihačů, podílejících se na tvorbě analyzovaných Roegových filmů, jsou spíše jen okrajově zmíněni Antony Gibbs a Tony Lawson. O střihači snímků *Ted se nedívej* a *Muž, který spadl na Zemi* Graeme Cliffordovi jsem dokonce v práci nezachytil ani jednu zmínku. Je možné jakkoliv vyhodnotit přínos či otisk konkrétních střihačů do „Roegovy montážní poetiky“?

Doporučení práce k obhajobě:
Datum vypracování posudku:

Práci doporučuji k obhajobě.
2. 5. 2023

.....
doc. MgA. Libor Nemeškal, Ph.D.